

การประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดการให้หรือรับสินบนจากการ
ดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงาน

ประจำปี พ.ศ.๒๕๖๘

องค์การบริหารส่วนตำบลสุ่มเส้า อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี

การประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดการให้หรือรับสินบนจากการ ดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงาน

ประจำปี พ.ศ.๒๕๖๘

องค์การบริหารส่วนตำบลสมเฝ้า

ความเสี่ยงการทุจริต หมายถึง ความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการรับสินบน

วัตถุประสงค์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

มาตรการป้องกันการทุจริตสามารถจะช่วยลดความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตในองค์กรได้ ดังนั้น การประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต การออกแบบและการปฏิบัติงานตามมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมจะช่วยลดความเสี่ยงด้านการทุจริต ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกและค่านิยมในการต่อต้านการทุจริตให้แก่บุคลากรขององค์กรถือเป็นการป้องกันการเกิดการทุจริตในองค์กร ทั้งนี้ การนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้ในองค์กรจะช่วยให้เป็นหลักประกันในระดับหนึ่งว่า การดำเนินการขององค์กรจะไม่มีทุจริตหรือในกรณีที่พบกับการทุจริตที่ไม่คาดคิดโอกาสที่จะประสบกับปัญหาน้อยกว่าองค์กรอื่น หรือหากเกิดความเสียหายขึ้นก็จะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่าองค์กรที่ไม่มีการนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้เพราะได้มีการเตรียมการป้องกันล่วงหน้าไว้โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานประจำซึ่งไม่ใช่การเพิ่มภาระแต่อย่างใด

วัตถุประสงค์หลักของการประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต : เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐ มี มาตรการระบบ หรือ แนวทางในการบริหารจัดการความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตซึ่งเป็นมาตรการป้องกันการทุจริตเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพต่อไป

การบริหารจัดการความเสี่ยงมีความแตกต่างจากการตรวจสอบภายในอย่างไร การบริหารจัดการความเสี่ยงเป็นการทำงานในลักษณะที่ทุกภาระงานต้องประเมินความเสี่ยงก่อนปฏิบัติงานทุกครั้ง และแทรกกิจกรรมการตอบโต้ความเสี่ยงไว้ก่อนเริ่มปฏิบัติงานหลักตามภาระงานปกติของการเฝ้าระวังความเสี่ยงล่วงหน้าจากทุกภาระงานร่วมกันโดยเป็นส่วนหนึ่งของความรับผิดชอบปกติที่มีการรับรู้และยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้อง (ผู้นำส่งงานให้) เป็นลักษณะ Pre-Decision ส่วนการตรวจสอบภายในจะเป็นในลักษณะกำกับติดตามความเสี่ยง เป็นการสอบทาน เป็นลักษณะ Pre-Decision

องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการทุจริต

องค์ประกอบหรือปัจจัยที่นำไปสู่การทุจริต ประกอบด้วย Pressure/Incentive หรือแรงกดดันหรือแรงจูงใจ Opportunity หรือ โอกาส ซึ่งเกิดจากช่องโหว่ของระบบต่างๆคุณภาพการควบคุม กำกับควบคุมภายในขององค์กรมีจุดอ่อน และ Rationalization หรือ การหาเหตุผลสนับสนุนการกระทำตามทฤษฎีสามเหลี่ยมการทุจริต (Fraud Triangle)

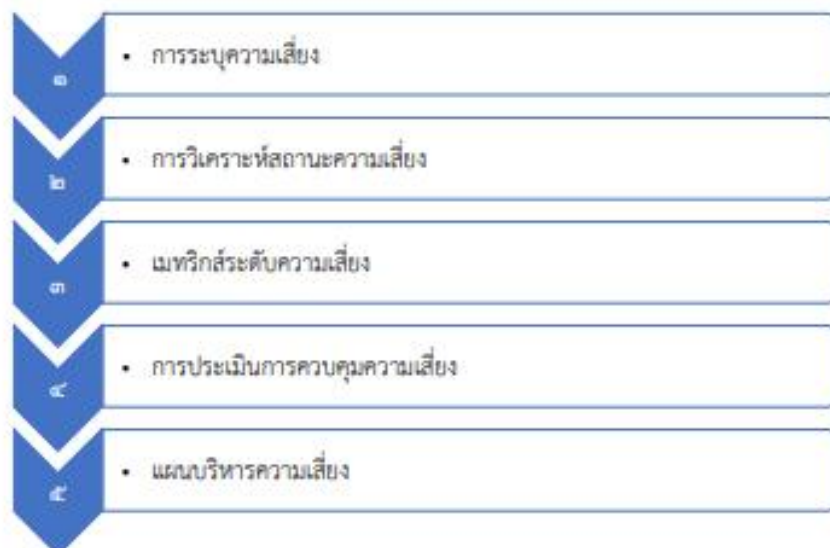
ขอบเขตประเมินความเสี่ยงการทุจริต

แบ่งประเภทความเสี่ยงการทุจริต ออกเป็น ๓ ด้าน ดังนี้

1. ความเสี่ยงการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาอนุมัติ อนุญาต การกิจให้บริการประชาชนอนุมัติ หรือ อนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวก การพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘)
2. ความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสของการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่
3. ความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสของการใช้จ่ายงบประมาณและการบริหารจัดการทรัพยากรภาครัฐ

การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

การระบุความเสี่ยง (Risk Identification)

ขั้นตอนที่ 1 นำข้อมูลที่ได้จากขั้นเตรียมการในส่วนรายละเอียดขั้นตอน แนวทางหรือเกณฑ์ การปฏิบัติงานของ กระบวนการที่จะทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริต ซึ่งในขั้นตอนการปฏิบัติงานนั้น ย่อมประกอบไปด้วยขั้นตอนย่อย ในการระบุความเสี่ยงตามขั้นตอนที่ 1 ให้ทำการระบุความเสี่ยง อธิบายรายละเอียด รูปแบบ พฤติกรรมความเสี่ยงเฉพาะที่มีความเสี่ยงการทุจริตเท่านั้น และในการประเมินต้องคำนึงถึงความเสี่ยงในภาพรวมของการดำเนินงาน เรื่องที่จะทำการประเมินด้วย เนื่องจากในกระบวนการปฏิบัติงานตามขั้นตอนอาจไม่พบความเสี่ยง หรือโอกาสเสี่ยงต่ำ แต่อาจพบว่ามีความเสี่ยงในเรื่องนั้น ๆ ในการดำเนินงานที่ไม่ได้อยู่ในขั้นตอนก็เป็นได้ โดยไม่ต้องคำนึงว่าหน่วยงานจะมีมาตรการป้องกันหรือแก้ไขความเสี่ยงการทุจริตนั้นอยู่แล้ว นำข้อมูลรายละเอียดดังกล่าวลงในประเภทของความเสี่ยงซึ่งเป็น Known Factor หรือ Unknown Factor

Known Factor	ความเสี่ยงทั้ง ปัญหา/พฤติกรรมที่เคยรับรู้เคยเกิดมาก่อน คาดหมายได้ว่า มีโอกาสสูงที่จะเกิดขึ้น หรือมีประวัติ มี ดำเนินอยู่แล้ว
Unknown Factor	ปัจจัยความเสี่ยงที่มาจากพยากรณ์ ประมาณการล่วงหน้า ในอนาคต ปัญหา/พฤติกรรม ความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น (คิดล่วงหน้า คิดค้นไปก่อนใช้เสมอ)

เทคนิคในการ ระบุความเสี่ยง หรือค้นหาความเสี่ยงการทุจริตด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

เกณฑ์ระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) เชิงคุณภาพ

ระดับ	โอกาสที่เกิด	คำอธิบาย
๕	สูงมาก	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตมากกว่า ๒๕ ครั้งต่อปี
๔	สูง	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๒๐ ครั้งต่อปี
๓	ปานกลาง	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๑๕ ครั้งต่อปี
๒	น้อย	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๑๐ ครั้งต่อปี
๑	น้อยมาก	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๕ ครั้งต่อปี

เกณฑ์ระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact)

ระดับ	ความรุนแรง	คำอธิบาย
๕	สูงมาก	เสียหายต่อภาพลักษณ์ของหน่วยงาน ประชาชนไม่ได้รับความสะดวก เป็นภัยด้านความมั่นคง อาชญากรรม และความรุนแรงอื่น ๆ
๔	สูง	เสียหายต่อภาพลักษณ์ของหน่วยงาน และประชาชนไม่ได้รับความสะดวก
๓	ปานกลาง	เสียหายต่อภาพลักษณ์ของหน่วยงาน
๒	น้อย	-
๑	น้อยมาก	-

ระดับของความเสี่ยง (Degree of Risk) แสดงถึงระดับความสำคัญในการบริหารความเสี่ยง โดยพิจารณา จากผลคูณของระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) กับระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) ของความเสี่ยงแต่ละสาเหตุ (โอกาส × ผลกระทบ) กำหนดเกณฑ์ไว้ ๔ ระดับ ดังนี้

ระดับของความเสี่ยง (Degree of Risk)

ลำดับ	ระดับความเสี่ยง	ช่วงคะแนน
๑	ความเสี่ยงระดับสูงมาก (Extreme Risk : E)	๑๕ - ๒๕ คะแนน
๒	ความเสี่ยงระดับสูง (High Risk : H)	๙ - ๑๔ คะแนน
๓	ความเสี่ยงระดับปานกลาง (Moderate Risk : M)	๔ - ๘ คะแนน
๔	ความเสี่ยงระดับต่ำ (Low Risk : L)	๑ - ๓ คะแนน

ในการวิเคราะห์ความเสี่ยงจะต้องมีการกำหนดแผนภูมิความเสี่ยง(Risk Profile) ที่ได้จากการพิจารณาจัดระดับความสำคัญของความเสี่ยงจากโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) และผลกระทบ ที่เกิดขึ้น (Impact) และขอบเขตของระดับความเสี่ยงที่สามารถยอมรับได้ (Risk Appetite Boundary) โดยที่

$$\text{ระดับความเสี่ยง} = \text{โอกาสในการเกิดเหตุการณ์ต่างๆ} \times \text{ความรุนแรงของเหตุการณ์ต่างๆ} \\ (\text{Likelihood} \times \text{Impact})$$

ซึ่งจัดแบ่งเป็น ๔ ระดับ สามารถแสดงเป็น Risk Profile แบ่งพื้นที่เป็น ๔ ส่วน (๔ Quadrant) ใช้เกณฑ์ในการจัดแบ่ง ดังนี้

ระดับความเสี่ยง	คะแนนระดับความเสี่ยง	มาตรการกำหนด	การแสดงผลสัญลักษณ์
เสี่ยงสูงมาก (Extreme)	๑๕ - ๒๕ คะแนน	มีมาตรการลดและประเมินซ้ำ หรือถ่ายโอนความเสี่ยง	สีแดง
เสี่ยงสูง (High)	๙ - ๑๔ คะแนน	มีมาตรการลดความเสี่ยง	สีส้ม
ปานกลาง (Medium)	๔ - ๘ คะแนน	ยอมรับความเสี่ยง แต่มีมาตรการควบคุมความเสี่ยง	สีเหลือง
ต่ำ (Low)	๑ - ๓ คะแนน	ยอมรับความเสี่ยง	สีเขียว

ตารางระดับของความเสี่ยง (Degree of Risk)

ความรุนแรงของผลกระทบ (Impact)

๕	๕	๑๐	๑๕	๒๐	๒๕
๔	๔	๘	๑๒	๑๖	๒๐
๓	๓	๖	๙	๑๒	๑๕
๒	๒	๔	๖	๘	๑๐
๑	๑	๒	๓	๔	๕
	๑	๒	๓	๔	๕

โอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood)

สถานะสีแดง : ความเสี่ยงอยู่ในระดับที่ไม่สามารถยอมรับได้ ต้องมีแผน/มาตรการเพื่อลดความเสี่ยงทันที

สถานะสีส้ม : ความเสี่ยงอยู่ในระดับที่สามารถยอมรับได้ ต้องมีแผน/มาตรการเพื่อลดความเสี่ยง

สถานะสีเหลือง : ความเสี่ยงยังอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ แต่ต้องมีการทบทวนความเพียงพอของมาตรการควบคุมที่มีอยู่

สถานะสีเขียว : ความเสี่ยงอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ โดยไม่ต้องมีการจัดทำแผนเพื่อลดความเสี่ยง

ประเด็นความ เสี่ยงการทุจริต ในประเด็นที่ เกี่ยวกับการรับ สินบน	เหตุการณ์ความเสี่ยง	ระดับ ความเสี่ยง	มาตรการในการบริหารจัดการ ความเสี่ยง	หมายเหตุ
๑. การอนุมัติ อนุญาต ตาม พระราชบัญญัติ การอำนวยความสะดวก สะดวกในการ พิจารณาอนุญาต ของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘	การเรียกรับหรือรับ ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่น ใดของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ พิจารณาอนุมัติ อนุญาตใน การขออนุญาตตาม กฎหมายต่างๆจาก ประชาชนผู้มาติดต่อ ราชการเมื่อจำนวนของ ประชาชนผู้มาติดต่อ ราชการมีจำนวนมาก หรือ เพื่อให้เกิดความรวดเร็วใน การขออนุญาต จึงมีความ เสี่ยงที่จะมีการให้ ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ใด ในการพิจารณา อนุมัติ อนุญาต	ต่ำ	๑) โครงการจัดทำคู่มือสำหรับ ประชาชนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ๒) โครงการจัดทำคู่มือหรือ มาตรฐานการปฏิบัติงานสำหรับ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วน ตำบลชุมเส้า ๓) มาตรการบริหารจัดการความ เสี่ยงการทุจริตขององค์การบริหาร ส่วนตำบลชุมเส้า	

ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต ในประเด็นที่ เกี่ยวกับการรับ สินบน	เหตุการณ์ความเสี่ยง	ระดับ ความเสี่ยง	มาตรการในการบริหารจัดการ ความเสี่ยง	หมายเหตุ
๒. การใช้อำนาจ ตามกฎหมาย	การใช้อำนาจหน้าที่ของ เจ้าหน้าที่ในทางมิชอบ เพื่อเรียกรับผลประโยชน์ หรือให้ได้มาซึ่ง ผลประโยชน์ เพื่อ ก่อให้เกิดผลต่อการ สนับสนุนแผนงาน โครงการ	ปานกลาง	๑) โครงการจัดทำแผนการ ตรวจสอบภายในประจำปี ๒) กิจกรรมติดตามประเมินผลการ ควบคุมภายใน ๓) มาตรการบริหารจัดการความ เสี่ยงการทุจริตขององค์การบริหาร ส่วนตำบลสุเมธเส้า	

ประเด็นความ เสี่ยงการทุจริต ในประเด็นที่ เกี่ยวกับการรับ สินบน	เหตุการณ์ความเสี่ยง	ระดับ ความเสี่ยง	มาตรการในการบริหารจัดการ ความเสี่ยง	หมายเหตุ
๓. การ บริหารงานบุคคล	ความเสี่ยงในการทุจริต เกี่ยวกับการเสนอให้หรือ เรียกรับทรัพย์สินหรือ ประโยชน์อื่นใดในการ พิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน นอกจากเป็นการพิจารณา ใช้อำนาจตามกฎหมาย แล้วยังมีการใช้ดุลพินิจ ของเจ้าหน้าที่ผู้พิจารณา เลื่อนขั้นเงินเดือนทำให้ เกิดความเสี่ยงในการ ทุจริต อันเป็นการเอื้อ ผลประโยชน์ให้กับบุคคล กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง นำมาซึ่ง ผลเสียต่อองค์กร	ปานกลาง	๑) กิจกรรมสร้างความโปร่งใสใน การพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน ๒) มาตรการนำผลการประเมิน ความพึงพอใจของประชาชนในการ ให้บริการมาใช้ในการเลื่อนขั้น เลื่อนเงินเดือน ของบุคลากร	

ประเด็นความ เสี่ยงการทุจริต ในประเด็นที่ เกี่ยวกับการรับ สินบน	เหตุการณ์ความเสี่ยง	ระดับ ความเสี่ยง	มาตรการในการบริหารจัดการ ความเสี่ยง	หมายเหตุ
๔. การจัดซื้อจัด จ้าง	๑) การเรียกรับเงินเพื่อ แลกการตรวจรับที่ไม่ เป็นไปตามแบบรูปรายการ ๒) เอื้อประโยชน์ ให้ กับคู่ ค้าบางรายหรือคู่สัญญากับ กิจการของญาติและพวก พ้อง	ปานกลาง	๑) อบรมความรู้กฎหมายเกี่ยวกับ การจัดซื้อจัดจ้าง ๒) ส่งเสริมให้มีการเปิดเผยข้อมูล การจัดซื้อจัดจ้าง บนเว็บไซต์ของ หน่วยงาน ๓) แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำร่าง ขอบเขตงานหรือรายละเอียดคุณ ลักษณะเฉพาะพัสดุที่จัดซื้อจัดจ้าง ๔) มีขั้นตอนการเสนอขอความ เห็นชอบการอนุมัติตามลำดับชั้น ๕) ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างตาม ขั้นตอนในระบบ e-GP และระบบ e-LAAS	

หมายเหตุ : ๑. กรณีหน่วยงานที่ไม่มีการกิจการอนุมัติ อนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวก
ในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ.๒๕๕๘ ให้ระบุว่า “ไม่มีความเสี่ยงการทุจริตใน
ประเด็นการรับทรัพย์สินในกระบวนการ อนุมัติ อนุญาต เนื่องจากไม่มีการกิจการอนุมัติ
อนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ
พ.ศ.๒๕๕๘.”

๒. ต้องระบุให้ครบทุกประเด็น ***